

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

IV. Quæ causæ à Jejunio excusent?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

QUÆSTIO IV.

Quæ causæ à Jejunio excusent?

55. **A**Dvertendum, quòd præfens Quæstio præcipuè loquitur de causis ab observatione Jejunij excusantibus, quatenus per præceptum Jejunij unica duntaxat comestio carnium? ^{sensus quæstionis, & quid de estu carnium?} permittitur; non verò, quatenus estus carnium prohibetur: siquidem comestio carnium multò difficiliùs, nec nisi ratione gravioris necessitatis conceditur. Et hæc quidem si evidens sit ac urgens, neque commodè Superior adiri possit, licitum erit manducare carnes, & alios cibos vetitos, etiam absque ulla dispensatione: quòd si tanta necessitas non urgeat, aut de ea evidenter non constet, dispensatione Superioris opus erit, juxta Doctores passim.

56. **CONCL. I.** Quamvis causæ justæ, quibus Fideles ab obligatione Jejunij excusantur, multiplices esse possint; ex tamen commodè ad tria capita revocantur, nempe ad Impotentiam, Pietatem, & Necessitatem. Ita Reginaldus *lib. 4. n. 204.* quamvis nonnulli loco tertij membri ponant Laborem. Ratio est: quia, quando per observantiam præcepti Jejunij læderetur bonum corporis, excusat Impotentia; quando bonum animæ seu spiritûs, excusat Pietas; & quando læderetur substantia externa, excusat Necessitas, seu Labor ad bona externa sive acquirenda, sive conservanda necessarius. ^{Generatio tres causæ excusant à Jejunio, im-potentia, Pietas, Necessitas seu Labor.}

57. **CONCL. II.** Ratione Impotentia excusantur illi, qui sine gravi aliquo incommodo, vel notabili damno, jejunare non possunt. Ita communis. Siquidem per Impotentiam non intelligitur tantummodò impotentia physica, quæ tunc contingit, quando quis non potest absolutè jejunare; sed etiam impotentia moralis, quæ accidit, quando quis absque notabili damno jejunare nequit. ^{Ratione im-potentia excusantur I. Physicè impotentes,}

58. Sic primò ratione impotentia moralis excusantur à jejunio infirmi, & convalescentes, etiam si infirmitatem propria culpâ contraxerint: nam quantum ad propositum, non est attendenda culpa præterita, ob quam infirmitas contracta est; sed ipsa præfens impotentia, ob quam quis jejunare nequit, sed indiget multiplici refectione. ^{II. Moraliter impotentes; ut infirmi, &c.}

59. Insuper ob dictam rationem excusari possunt, qui aliquid cibi noctu capiunt, ne necessario somno careant; aut quidpiam ^{Alioquin casus, &c.}

mno neces-
fario, vel
vertiginem
patientes,

Mulieres
gravida, aut
lactantes,
Adolescen-
tes,
Pauperes,

Et senes,

Sexagena-
rij, an om-
nes excu-
sentur?

Resolutio

piam comedunt ad evitandam capitis vertiginem, vel membro-
rum tremorem, aut hujusmodi. Tum quia tale quid potius su-
mitur per modum medicinæ: tum quia Ecclesia non censetur
obligare cum tanto detrimento corporali. Bonacina *punct. ult.*
de Jejunio, n. 2. & alij.

60. Deinde hac de causa excusantur mulieres gravida, aut
lactantes, utpote quibus tum pro se, tum pro suo foetu, opus est
copiosiore cibo. Insuper excusantur adolescentes ante vigesi-
mum primum ætatis annum completum, juxta dicta *n. 41. & 42.*
Rursum excusantur pauperes, qui propter paupertatem ali-
mento carent sufficienti ad unam congruam refectioem in die
Jejunij sumendam: quinimò si alium cibum invenire non pos-
sunt, hi etiam carnes sibi datas licitè comedunt; nam Ecclesiæ
præceptum non obligat sub tam gravi incommodo.

61. Tandem à Jejunio excusantur Senes: nam senectus
ipsa est morbus, & quidem incurabilis, atque indigens mode-
rato & frequentiori cibo. Et hoc quidem certum est de seni-
bus septuagenarijs, quia ut plurimum sunt infirmi, atque egent
crebriori moderatâ refectioem: non enim possunt semel totum
alimentum naturæ sufficiens sumere, cum id ob caloris natura-
lis defectum, qui senectutem comitatur, concoquere non va-
lerent.

62. Quinimò multi Doctores, quos citat, & sequitur San-
chez *l. 7. de Matrim. disp. 32. n. 17.* & Mastrius *loc. cit. num. 20.* exi-
munt quoscunque Sexagenarios à Jejunio: quia (inquiunt)
senum sanitas non est firma & constans, sed fallax & incerta, me-
diâque inter morbum & sanitatem perfectam, atque ex levi mo-
mento in morbum decidit; unde *senibus simili ratione ijs, qui ex
morbo convalescunt, in viclu esse curandum*, notat Galenus *lib. 5. de Sa-
nitate tuenda.*

63. Verùm Lessius *lib. 4. cap. 2. n. 48.* Layman *lib. 4. tract.*
8. cap. 3. n. 2. Bonacina *n. 4.* & alii ab ipsis relati, hoc quidem or-
dinariè procedere ajunt, eò quòd illa ætas pluribus subjacere so-
leat incommodis, & natura tunc facilè tum inediâ, tum repletio-
ne graviter lædatur, & præcipitur: nihilominus tenent, Sex-
agenarios non esse absolutè eximendos à Jejunio, dum constat
non esse debiles, aut infirmos, sed sine damno jejunare possunt.
In dubio autem, an sint robusti & habiles ad jejunandum, faten-
tur omnes, eiusmodi Senes non teneri jejunare: quia stante tali
dubio, exponerent se periculo gravis incommodi.

64. Addit citatus Sanchez, sententiam aliquorum, qui foeminas quinquagenarias ob fragilitatem sexûs sui censent à Jejunio excusari, sicut viros sexagenarios, esse opinionem probabilem speculative loquendo, sed in praxi non tutam. Et reverà, nisi aliqua corporis debilitas accedat, aut constet, talem personam viribus jam defecisse, eadem in praxi sequenda non est; imò ipsam omninò improbabilem censet Layman *cit. n. 2. §. illud.*

65. CONCL. III. Ratione Pietatis excusantur à Jejunio, quicumque operibus præstantioribus, ac majoris momenti incumbunt, quæ unâ cum Jejunio absque gravi incommodo perficere nequeunt; ut sunt opera Misericordiæ, tum corporalis, tum spiritualis; item opera Religionis, ut concionari, docere, Sacramenta administrare, ac hujusmodi. Ita communis. Ratio est: quia labor mentis, ipsiusque ingenij, etiam redundat in corpus, illud affligendo, atque extenuando. Deinde Ecclesia suo præcepto intendit promovere Fideles ad opus bonum, non autem retrahere à meliori bono, seu operibus præstantioribus; ut sunt opera enumerata, & hujusmodi. Et hoc verum est, sive deinde opera illa gratis exhibeantur, sive ob mercedem.

66. Dicitur in Conclusionem, quæ absque gravi incommodo perficere nequeunt. Nam secùs dicendum, si opera illa sint facile compatible cum Jejunio: quod quidem in praxi dijudicandum erit juxta arbitrium viri prudentis, spectatâ talium operum qualitate, & attentâ ipsius operantis complexione. Porro in dubio melius erit ad tollendos omnes scrupulos, ut Superior cum talibus dispenset: quia circa hoc regula certa & universalis assignari non potest, nisi quòd lex Jejunij Ecclesiastici non obliget cum magna difficultate. Res tota magis declaratur exemplis.

67. Sic excusantur Concionatores, qui prædicant integrâ Quadragesimâ; quia valdè laborant: secùs, si tantum semel prædicent, nisi multum debilitentur. Similiter Lectores, Confessarii, imò & Cantores, Advocati, Judices, Medici, & alii hujusmodi, qui in suo munere sunt assidui, atque cum magna mentis & ingenij occupatione per totum diem studiis, lectionibus, & compositionibus intenti existunt, adeò ut suum officium agere nequeant cum Jejunio, excusantur ab eo: secùs, si studium &c. sit leve. Et ita loquendo de aliis similibus.

68. CONCL. IV. Ratione Necessitatis, sive laboris corporalis, excusantur à Jejunio, quotquot labore suo vicitant, cum quo jejunium commodè consistere non potest: quales sunt Agricola, Colæ, corporalis,

qui excu-
sentur?

colæ, & fermè Mechanici omnes. Nec refert, utrum sint paupe-
res, vel divites : quia hoc ipso, quòd ex officio laborent, excusan-
tur à Jejunio, si re ipsâ laborem subeant ; prout declarâsse Euge-
nium IV. post alios refert Lessius *cit. cap. 2. n. 43.* Accedit ratio :
tum quia Ecclesiâ diebus jejunalibus nulli prohibet consueta ser-
vitia, & labores subire. Tum quia labor corporalis, si gravis sit
& fermè continuus, valdè corpus defatigat, ejusque vires exte-
nuat, adeò ut laborantibus opus sit frequentiori cibo pro restau-
ratione virium.

Limitatio
quoad La-
bores ali-
quorum ex-
iguos.

69. Dicitur, & fermè Mechanici omnes. Quia communiter ex-
cipiuntur Pictores, quorum opus est ingenij potiùs, quàm viri-
um : item Sculptores, Sartores, & Barbionsores, quorum labor,
cum sit exiguus, per se loquendo non excusat à Jejunio. Hinc A-
lexander VII. sequentem inter alias, ordine 30. Propositionem
damnavit : *Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant,
sunt excusati ab obligatione jejunijs, nec debent se certificare, an labor sit com-
patibilis cum jejunio.* Veruntamen in casibus particularibus atten-
dendum, an non tales quandoque excusentur ex alijs titulis ; ut-
putà ratione paupertatis, si non habent alimentum sufficiens pro
una competenti refectione ; vel alicujus debilitatis adjunctæ, aut
hujusmodi.

Itinerantes,
an, & quan-
do excusen-
tur à jeju-
nio?

70. Ob eandem causam ordinariè excusantur à Jejunio iti-
nerantes, præsertim pedites, si suscipiant longum iter, puta iter
totius diei, vel iter quindecim, viginti, aut duodeviginti millia-
rium Italicorum ; prout exemplificat Bonacina *n. 11.* & Azorius
part. 1. lib. 7. c. 17. quest. 9. hic enim censetur gravis labor interve-
nire. Secùs dicendum, regulariter loquendo, de ijs, qui equi-
tando, vel curru vehendo, tale iter perficiunt : nam hoc genus
itineris non ita defatigat. Unde & Alexander VII. sequentem
inter alias Propositionem, ordine 31. damnavit : *Excusantur ab-
solutè à præcepto jejunijs omnes, illi, qui iter agunt equitando, utcumque a-
gant, etiamsi iter necessarium non sit, & etiamsi iter unius diei conficiant.*
Quòd si verò iter longius sit, aut probabile periculum sublit su-
perventuræ debilitatis ob nimiam corporis agitationem, etiam
equitantes, vel curru vecti, à lege Jejunij excusabuntur. Et hisce
curru, aut equo iter agentibus, annumerandi videntur ijs, qui per
aquam ratibus, aut navibus vecti, itinera sua necessaria perfici-
unt : nam ex una parte tales aquâ vecti, non ita defatigari solent,
sicuti pedibus incedentes ; ex altera verò parte etiam aquei hu-
mores multùm molestant, atque extenuant corpus humanum,
ejus.

ejusque vires debilitant. Quamquam in casibus particularibus hoc ipsum pensatâ viâ diuturnitate, ac temporis, complexionis-que conditione, aliisque circumstantiis, pio proborum virorum iudicio sit dimetiendum.

71. Cæterum allatam doctrinam de itinerantibus non pauci Doctores intelligendam censent de itinere necessario, & quod commodè differri non potest: unde & allata Propositio damnata habet annexam clausulam illam, *Etiamsi iter necessarium non sit.* Et quamvis Azorius *loc. cit.* asserat, eum, qui ludendo valdè est defatigatus, adeò ut cibo ulteriori indigeat, tutò Jejunium solvere: mox tamen addit, si in fraudem legis se adeò quis ludendo defatigaverit, peccatum committi per hoc, quòd absque necessitate detur causa frangendj ex lassitudine jejunium, licet eâ jam datâ non amplius peccetur in solvendo jejunio.

Quid, si iter non sit necessarium?

72. CONCL. V. Qui jejunium non servat, bonâ fide putans, se justam non jejunandi causam habere, non peccat, quamvis re ipsâ non sit justa & sufficiens causa illa. Ita Reginaldus *loc. cit. n. 222.* Bonacina *punct. ult. n. 20.* & alij. Ratio est: quia bona fides eum excusat.

Bonâ fide non jejunans, haud peccat.

73. Secùs dicendum de eo, qui dubitat, an habeat justam causam non jejunandi: is enim tenetur jejunare. Ratio est: quia in dubio judicandum est pro possidente: sed possessio stat pro lege Jejunij; ergo stante dubio Jejunium est observandum. Intellige, nisi à Superiore dispensetur cum ipso in Jejunio, vel nisi is dubium practicè deponat consilio Confessarij, seu alterius viri probi & prudentis, aut aliâ ratione.

Secùs, si quis dubitet, an habeat justam causam non jejunandi.

74. CONCL. VI. Suprà recensitis causis à Jejunio excusantibus addi potest alia causa, magis tamen extrinseca, videlicet legitima Superioris dispensatio. Ita omnes Doctores; & patet ex ipsa Ecclesiæ, non rarò dispensantis, consuetudine. Advertendum tamen, quòd dispensatione opus non sit, quando necessitas est evidens, sed solùm, quando ea est dubia; idque sive ad esum carniùm, sive ad secundam tantùm refectionem.

Dispensatio legitima excusat à jejunio.

75. Porrò, ut ejusmodi dispensatio sit valida & licita, requiritur causa rationalis; id est, talis, quæ quidem sufficiens videtur, adhuc tamen de ejus sufficientia ad excusandum à Jejunio dubitatur, ideòque ad Superiorem recurritur, ut ipsius auctoritate suppleatur, si quid deesset. Et quidem minor causa, eaque privata sufficit, ut cum uno vel altero in Lege Jejunij per auctoritatem Superioris dispensetur: major verò, eaque publica, ut cum integra Communitate dispensari valeat.

Et quæ ad eam requiratur?

Episcopi
possunt di-
spensare in
jejunio.

76. Cæterum ejusmodi Superior, habens legitimam facultatem dispensandi in lege Jejunij cum suis subditis, est Episcopus, aut Prælatus Regularis respectu suorum Religiosorum. Ratio est: quia ad Episcopum pertinet dispensatio Juris communis in illis casibus, qui frequenter accidunt; idque tum ex præsumpta, & interpretativa voluntate Summi Pontificis, utpote ad quem ob casuum frequentiam difficilis foret accessus pro obtinenda semper circa Jejunium dispensatione; tum ex longæva consuetudine, ac præscriptione; alioquin cerrè Fidelium Communitati non esset sufficienter provisum. Et hæc eadem ratio militat de Prælatis Regularibus respectu suorum Religiosorum, utpote in quos *Ecclesiasticam, & quasi Episcopalem jurisdictionem obtinent*, ut dicitur *c. Abbates. de Privileg. in 6.*

Parochi an
dispensare
valeant cum
Parochia-
nis?

77. Addunt Doctores, etiam Parochos ex causa rationabili posse cum particularibus Parochianis dispensare in lege Jejunij: etsi enim Parochi (imò & Episcopi) non habeant potestatem supra Jus commune, quo præceptum est Jejunium, tamen sive ex tacito consensu Pontificis, sive ex longæva consuetudine, & præscriptione, eisdem acquisita est jurisdictio, & facultas ista dispensandi. Et hoc quidem passim fatentur Doctores in casibus illis, quando Episcopus est absens. Imò etiam præsentente Episcopo, utpote ad quem gravioribus negotijs implicatum non tam facilis patet aditus, præsertim hominibus vilioribus, ad obtinendam dispensationem, posse Parochum cum aliis in casu particulari, atque ex justa causa dispensare in lege Jejunij, probabilius censet Mastrius *loc. cit. num. 26.* cum alijs, quos allegat.

Causæ ha-
tenus alla-
tæ, an excu-
sent à jeju-
nio ex Voto
debito?

78. Quæres, an causæ, quæ juxta dicta excusant à Jejunio Ecclesiastico, pariter excusent à Jejunio ex Voto debito? Resp. affirmativè, dummodò non constet de alia votentis intentione. Ita Sanchez *lib. 4. in Decalog. cap. 11. n. 54.* Bonacina *cit. punct. ult. n. 4.* & alij. Ratio est: quia Votum est lex privata, quam sibi quisque spontè imponit; ergo, si non constet de alia votentis intentione, est interpretandum juxta dispositionem aliarum legum circa eandem materiam, & consequenter eadem causæ utrobique excusabunt.

Quid, si con-
stet de alia
votentis in-
tentione?

79. Additur notanter, dummodò non constet de alia votentis intentione. Alioquin enim hæc erit attendenda: nam sicut quis votendo spontè sibi ipsi legem imponit, ita strictiorem, si voluerit, imponere valebit. Sic potest adolescens ex Voto obligari ad

Dist. III. Quest. I. Quid sit, & quo jure, ac quando obliget Conf. & c. 665
ad jejunium ante vigesimum primum ætatis annum, ut dictum
num. 44.

80. Deinde loquendo de FF. Minoribus, ex vi Regulæ ipso-
rum major requiritur necessitas, ut jejunare non teneantur, in je-
junij Regulæ, quam in jejunij Ecclesiæ: nam ad excusandum
in jejunij Ecclesiæ, non requiritur nisi probabilis necessitas; sed
in jejunij Regulæ requiritur manifesta, ut patet ex cap. 3. Regula,
ibi: *Tempore verò manifesta necessitatis non teneantur Fratres jejunio cor-*
porali: ac notat Petrus Marchantius *ibidem Quest. 3.* & alij Expositi-
tores, quidquid nonnulli contradicant.

DISTINCTIO III.

De Quarto, & Quinto Præcepto Ecclesiæ;

Sive

De Annua Confessione, & Communione Paschali,

QUÆSTIO I.

Quid sit, & quo jure, ac quando obliget Confessio
Sacramentalis?

1. Quartum Ecclesiæ Præceptum sequentibus verbis com-
prehenditur: *Peccata tua Sacerdoti proprio annis singulis con-*
fiteor. De quo in Concilio Generali Lateranensi, sub
Innocentio III. celebrato, & refertur c. *Omnis utriusque sexus, de Pæ-*
nitentijs & remissionibus; sic statutum habetur: *Omnis utriusque sexus*
Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata sala-
tem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti: & injunctam sibi
pœnitentiam proprijs viribus studeat adimplere. Quod Præceptum Ec-
clesiasticum ut clarius intelligatur, nonnulla præmittenda viden-
tur: hinc sic

2. CONCL. I. Confessio Sacramentalis est accusatio legitima
de proprijs peccatis, tacta coram Sacerdote, ad eorum ve-
nitiam impetrandam virtute Clavium. Ita in re communis. Et
quidem *ly*, *accusatio*; ita loco generis; reliqua ponuntur loco
differentiæ. Porro per *ly*, *ad eorum veniam impetrandam virtute*
Clavium, denotatur finis, ob quem fieri debet Confessio Sacra-
mental, qui est consecutio veniæ, ac remissio peccatorum ob-
tinenda.

Vppp 2

Confessio
Sacramen-
talis, quid?